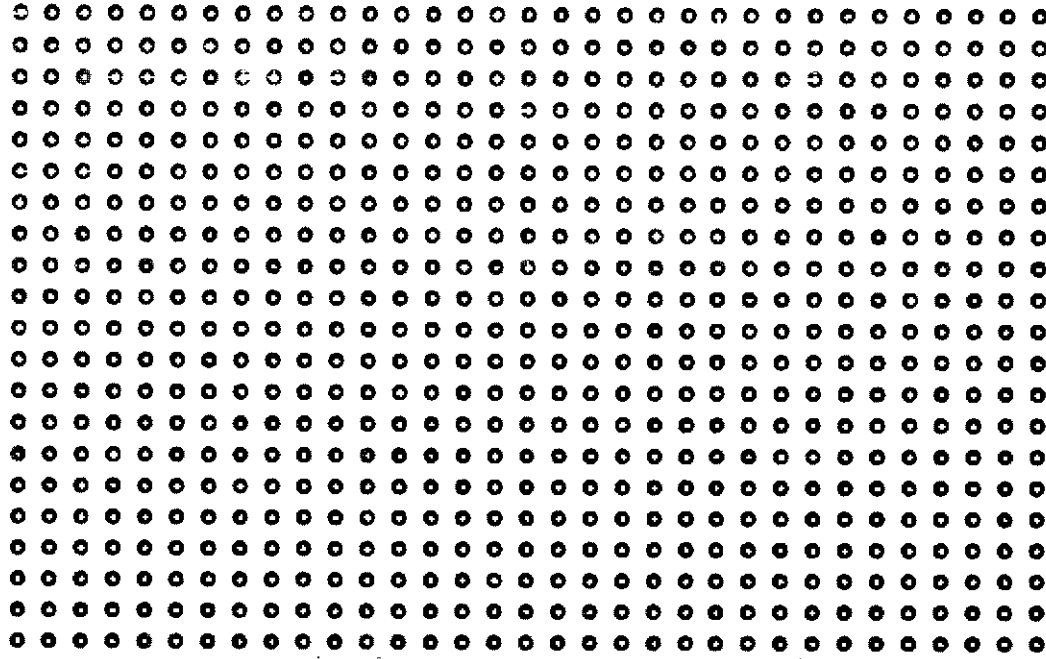

پیشرفت‌های سریع در عرصه فناوری ارتباطات

و اطلاعات (ICT) تحولات قابل ملاحظه‌ای را در بخش‌های مالی بیشتر کشورهای دنیا رقم زده است. گرچه پیامدها و آثار فناوری‌های نوین در اغلب بخش‌ها، به‌ویژه بخش صنعت مشهود است، لیکن این پیامدها به دلایلی در بخش مالی بیش از همه قابل ملاحظه می‌باشد. خدمات مالی ماهیت نامحسوس دارد؛ پیشرفت‌های اخیر در فناوری ارتباطات و اطلاعات هزینه ارائه این خدمات را به طرز چشم‌گیری کاهش داده و موجب ایجاد تحولات ساختاری همگام با جهانی شدن و مقررات‌زدایی را فراهم آورده است.

این مقاله پیشرفت‌های اخیر در عرصه فناوری ارتباطات و اطلاعات و بورس الکترونیک و علل عمده اقتصادی آن را مورد مطالعه و بررسی قرار می‌دهد. به‌علاوه، چالش‌هایی را که بورس الکترونیک فراروی متصدیان بانکداری الکترونیک و کارگزاری الکترونیک می‌گذارد بررسی خواهد کرد. با توجه به این‌که حوزه بورس الکترونیک هنوز در مرحله تکوینی خود قرار داشته و منابع و اطلاعات در این زمینه کمیاب می‌باشد، تأکید این مقاله صرفاً روی ملاحظات نظری قرار

پیشرفت‌های اخیر در عرصه فناوری ارتباطات و اطلاعات

پیشرفت‌های اخیر در عرصه فناوری ارتباطات و اطلاعات

فناوری و بورس الکترونیک در ژاپن

• مضمون‌های علمی دانشکده آزاد زنجان

گرفته است.

از ویژگی های عمده بورس الکترونیک در ژاپن، حضور و مشارکت فعال شرکت های تازه تأسیس (در کنار بنگاه های مالی موجود) در ارائه خدمات الکترونیک است. این حضور فعال بیانگر تفاوت قابل ملاحظه بانکداری الکترونیک و بانکداری سنتی به لحاظ ساختار هزینه ای و سازماندهی جمعی است. از طرفی، تازه وارد ها طیف وسیعی از فعالان (عرضه تجارت) اعم از شرکت های مالی سنتی تا بنگاه های تولیدی و مغازه های خرده فروشی، از شرکت های بزرگ سهامی تا سرمایه گذاران مخاطره پذیر جز، از شرکت های بومی تا شعب شرکت های بین المللی را به سمت صنعت بورس الکترونیک سوق داده اند. این تنوع مشارکت ها می تواند نقش چشم گیری در ترمیم ساختار کلی صنعت خدمات مالی ایفا کند. این امر می تواند باعث نوعی پراکندگی در خدمات مالی شود به نحوی که خدمات یکپارچه در قالب یک بازار بزرگ مالی واحد، بسط پیدا کرده و به خدمات دهندگان تخصصی گسترده تبدیل شود. به علاوه، ممکن است نهادهای مالی، خرده فروشان و خدمات دهندگان اینترنتی با هم ادغام شوند. صرفه اقتصادی خدمات مالی الکترونیک در قیاس با خدمات غیر الکترونیک می تواند

زیر بخش ها و بنگاه های سایر بخش های اقتصادی را نیز بدین سو سوق دهد.

کارگزاری الکترونیک؛ هزینه عملیاتی پایین و تحولات ساختاری

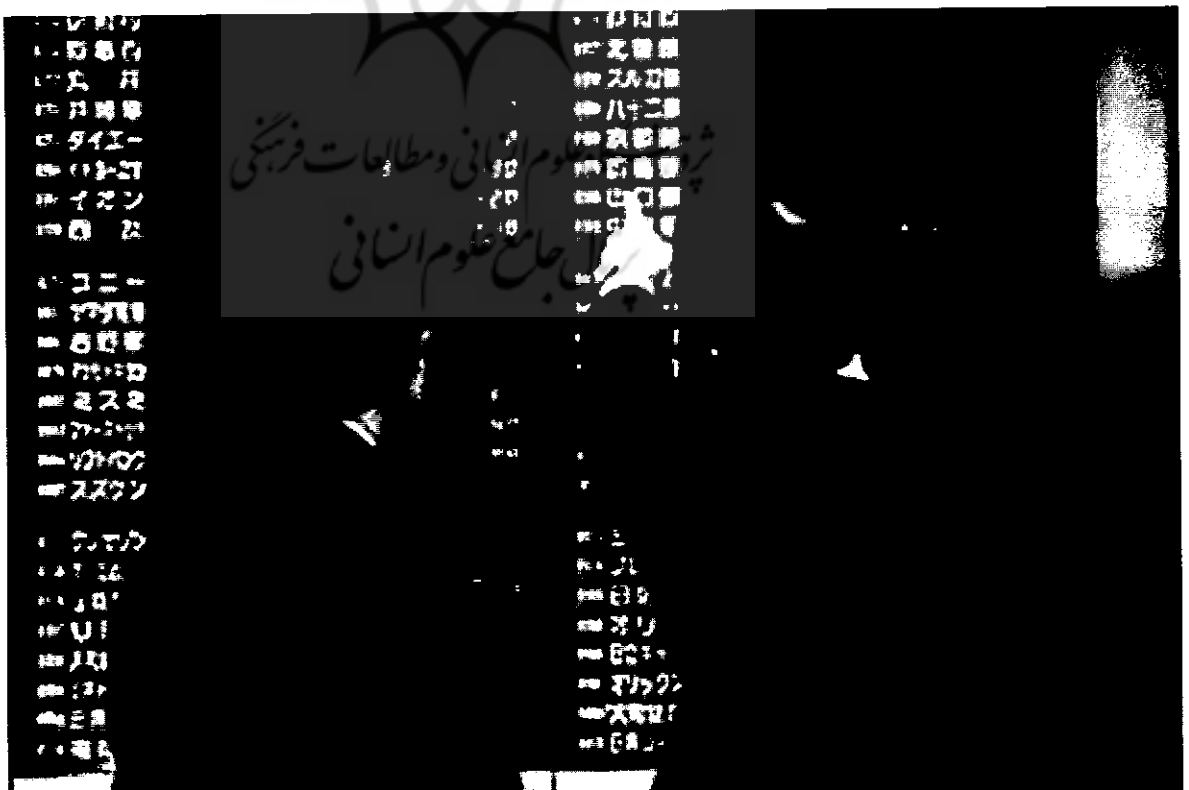
کاهش هزینه های عملیاتی تأثیر قابل ملاحظه ای بر نحوه عملکرد ارائه دهندگان خدمات مالی و ساختار صنعت مالی بر جای می گذارد. برای مثال، کاهش هزینه های عملیاتی خدمات الکترونیک در ژاپن، طی سال های اخیر باعث افزایش سریع تعداد کارگزاری های اینترنتی اوراق بهادار (کارگزاران الکترونیک) شده است. نه تنها متصدیان بزرگ اوراق بهادار، بلکه بنگاه های جدید نیز بخش اعظم حرفه کارگزاری اینترنتی را به سوی خود جذب کرده و سهم قابل توجهی از بازار را به خود اختصاص داده اند. صنعت کارگزاری سنتی در ژاپن به شدت ضایقه مند است. شرکت های موجود برای فعالیت های کاربر خود کارمزد

بالایی دریافت می کردند. آزادی اختیار عمل در دریافت کارمزد این فرصت مناسب را در اختیار کارگزاران الکترونیک قرار داد تا با ارائه کارمزدهای بسیار پایین رشد و توسعه یابند. هنگامی که کارمزد معاملات بالا است، انتفاع بردن از معامله حتی در مورد سرمایه گذار باهوشی که جهت بازار را درست پیش بینی می کند نیز منوط به نوسان قیمت بالا می باشد. از طرفی، نوسان قیمت بالا نیز به لحاظ ماهوی غیر عادی به شمار می رود. بر عکس، زمانی که کارمزدها پایین باشد، انتفاع بردن از نوسانات قیمتی بسیار پایین و عادی امکان پذیر می شود. ضمن این که زمینه مشارکت دایمی تر مشتریان خرد فراهم می آید.

کارگزاران الکترونیک امکان ورود سرمایه گذاران خرد را به بازار فراهم می کنند. کارگزاران الکترونیک نه تنها کارمزدهای پایین تری دریافت می کنند، بلکه معاملات با حجم پایین را نیز پذیرفته و اغلب معاملات خود را در اوقات مناسب تر روز انجام می دهند. (بیش از دو سوم معاملات آنها بعد از ساعت ۵ بعد از ظهر صورت می گیرد) کارگزاران سنتی اطلاعات و تحقیقات را تنها در اختیار سرمایه گذاران بزرگ قرار می دهند، در حالی که کارگزاران الکترونیک با استفاده از اینترنت سعی می کنند اطلاعات

از ویژگی های عمده بورس الکترونیک در ژاپن، حضور و مشارکت فعال شرکت های تازه تأسیس (در کنار بنگاه های مالی موجود) در ارائه خدمات الکترونیک است

کارگزاران الکترونیک نه تنها کارمزدهای پایین تری دریافت می کنند، بلکه معاملات با حجم پایین را نیز پذیرفته و اغلب معاملات خود را در اوقات مناسب تر روز انجام می دهند.

را در اختیار سرمایه‌گذاران کوچک نیز قرار دهند. برخی شرکت‌های کارگزاری الکترونیک، سرمایه‌گذاران کوچک را به خرید سهام از طریق خود تشویق می‌کنند. برای مثال، هنگامی که کارگزاری الکترونیک «مونکس» عرضه عمومی سهام خود را آغاز کرد حداقل میزان خرید را بسیار پایین قرار داد. مطابق قوانین و مقررات، حداقل میزان خرید به‌طور معمول بسیار بالا است (۱۲ میلیون یمن، حدود ۱۱۰،۰۰۰ یورو) اما «مونکس» روشی پیدا کرد که با استفاده از آن توانست حداقل میزان خرید سهام را به زیر ۵۰۰ یورو بشکند. سپس «مونکس» برای عرضه سهام خود از اینترنت استفاده کرد و با یک فرعه‌کشی رایانه‌ای آن را در اختیار سرمایه‌گذاران کوچک قرار داد. این نخستین بار بود که تعداد زیادی از سرمایه‌گذاران خرد در یک عرضه اولیه شرکت می‌کردند.

البته کارگزاران موجود نیز می‌توانند خدمات الکترونیک ارائه کنند، اما این کار ممکن است حرفه سنتی آن‌ها (کارگزاری جز) را به خطر اندازد. هر چند، استفاده فزاینده از خدمات کارگزاری الکترونیک لزوماً در بردارنده منافع بالا برای کارگزاران آن نمی‌باشد. رقابت در این عرصه موجب انقباض کارمزدها شده و سرمایه‌گذاری کلان‌مورد نیاز برای شبکه‌های پیچیده می‌تواند دستیابی آن‌ها به سودهای ناخالص بالا را با مشکل مواجه می‌کند.

صرفه اقتصادی بانکداری الکترونیک :

ورود خرده فروشان

اخیراً بانک‌های الکترونیک زیادی در ژاپن تأسیس شده است. درست مثل کارگزاران الکترونیک، فعالان دیگر بخش‌ها در حال ارائه خدمات بانکداری الکترونیک می‌باشند. بانک‌های الکترونیک در حال حاضر خدمات ۲۴ ساعته با هزینه پایین ارائه می‌کنند. با توجه به این که دسترسی مشتریان به بانک‌ها بیش از بازارهای اوراق بهادار است، پایین بودن هزینه ارائه خدمات الکترونیک شامل کارمزد و زمان، به ویژه حائز اهمیت است. خدمات بانکداری الکترونیک شامل خدمات متنوعی است؛ حساب‌های جاری یا کارمزد پایین، سپرده‌های پس‌انداز با بهره بالا و وام‌هایی با بهره کم. ما در این مجال تنها به خدمات بانکداری الکترونیک از طریق خرده فروشان می‌پردازیم.

از جمله درس‌های ارزشمندی که باید از ترکیدن اقتصاد جهانی آموخت این است که یک سیستم مالی مبتنی بر بانک‌های تجاری نمی‌تواند مخاطره مالی خود را به نحوی مؤثر توزیع کند

در خصوص فعالیت‌هایی مثل دسترسی آسان به پول نقد، بانکداری الکترونیک نیازمند خدمات شعبه‌ای است. این موضوع به ویژه در ژاپن حائز اهمیت است، زیرا این کشور در بین کشورهای دنیا از بالاترین میزان سرانه نقدینگی (۴،۵۷۱ یورو) برخوردار است. برای ارائه این خدمات بانکی، فروشگاه‌های خرده فروشی موقعیت مناسبی دارند. یکی از ویژگی‌های جالب خدمات بانکداری الکترونیک ارائه شده از سوی خرده‌فروشی‌ها این است که آن‌ها می‌توانند ۱۰۰ درصد سپرده‌های اندوخته را در اختیار قرار دهند (یعنی دارایی‌های بانک مربوطه امن و نقد است) زیرا آن‌ها وام پرداخت نمی‌کنند.

ایتو یا کادو، بزرگ‌ترین صنف خرده‌فروشی در ژاپن، شعبه بانکداری الکترونیک خود را در اکتبر ۲۰۰۱ تأسیس کرد. «ایتو یا کادو» مالک «سون-الون» ژاپن است. «سون-الون» فروشگاه‌های زنجیره‌ای، متشکل از تقریباً ۱۰۰۰۰ فروشگاه رفاهی ۲۴ ساعته است که دارای یک شبکه اطلاع‌رسانی پیچیده مبتنی بر اطلاعات نقطه فروش و کارکنان کم دستمزد است. سون-الون که به لحاظ فروش و سوددهی بزرگ‌ترین فروشگاه زنجیره‌ای ژاپن به شمار می‌آید، در حال گسترش شعب خود است. ارائه خدمات الکترونیک مثل پرداخت پول و حواله نه تنها منبع درآمد اضافی برای خرده‌فروشان

البته کارگزاران موجود نیز می‌توانند خدمات الکترونیک ارائه کنند، اما این کار ممکن است حرفه سنتی آن‌ها (کارگزاری جز) را به خطر اندازد

ایجاد می‌کند، بلکه اطلاعات مشتریان در نقطه فروش می‌تواند در دیگر فعالیت‌های خرده‌فروشی نیز به کار رود. استفاده از کارت هوشمند در فروشگاه‌ها توأم با برنامه‌های وفاداری مشتری و دسترسی اینترنتی به بانکداری الکترونیک امکان ایجاد یک بانک اطلاعاتی جامع از الگوهای معاملاتی و وضعیت مالی هر مشتری را فراهم می‌کند که «یاکادو»، هم می‌تواند از آن‌ها برای بازاریابی هدفمند استفاده کند و هم آن‌ها را به دیگر شرکت‌ها بفروشد.

حرفه بانکداری و بورس الکترونیک

بانک‌های تجاری در ژاپن بر شبکه‌های مالی سیطره دارند. سپرده‌های بانکی و حساب‌های پس‌انداز پستی به همراه پاسنکوی تقریباً ۶۰ درصد از دارایی‌های مالی خانواده‌ها و مؤسسات بزرگ است. بانک‌های تجاری خدمات زیادی از قبیل سپرده‌گذاری، اعطای وام، مشاوره و پژوهش ارائه می‌کنند. مقررات‌زدایی و توسعه شبکه‌های اطلاعاتی ارزش امتیاز بانک‌ها را کاهش داده و شبکه‌های از نهادهای مالی تخصصی را جایگزین آن‌ها می‌کند که در حقیقت یک نظام مالی جدید را شکل بخشیده‌اند. از جمله درس‌های ارزشمندی که باید از ترکیدن اقتصاد حبابی آموخت این است که

یک سیستم مالی مبتنی بر بانک‌های تجاری نمی‌تواند مخاطره مالی خود را به نحوی مؤثر توزیع کند. رقابت شدید بین‌المللی نیز بر این تحول دامن خواهد زد، زیرا بانک‌های سنتی نمی‌توانند به سوددهی خود ادامه دهند. پیشرفت فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی علاوه بر ارتقای ساختار صنعتی سایر بخش‌ها به یکپارچگی نظام مالی نیز کمک می‌کند. دسترسی آسان و کم‌هزینه به بازارهای مالی از طریق بانکداری الکترونیک با این الگوی بازاری متمرکز کاملاً همخوان است.

بورس الکترونیک و پول خصوصی

کاربرد فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی در ارائه خدمات مالی زمینه را برای اشکال جدید پول خصوصی نیز فراهم می‌کند. هایک (۱۹۷۶) مباحث جالبی در خصوص احتمال رقابت میان پول خصوصی و اثراتش

کارگزاران سنتی اطلاعات و تحقیقات را تنها در اختیار سرمایه‌گذاران بزرگ قرار می‌دهند، در حالی که کارگزاران الکترونیک با استفاده از اینترنت سعی می‌کنند اطلاعات را در اختیار سرمایه‌گذاران کوچک نیز قرار دهند.

بر عملکرد اقتصاد ارائه کرده است. در مبحث سوم این مقاله به اهمیت شکل‌گیری احتمالی یک بانک اندوخته ۱۰۰ درصدی اشاره کردیم. با توجه به این که سپرده‌های این بانک‌ها کاملاً تحت حمایت دارایی‌های بدون مخاطره است، در معرض هجوم بانکی قرار نمی‌گیرند. این نهادهای مالی جدید را به تناوب می‌توان در قالب یک «تراست» واحد سازماندهی کرد تا هم‌چنان در معرض هجوم بانکی نباشند. می‌توان گفت نوع نظارت و کنترل بر این بانک‌ها با بانک‌های معمولی فرق دارد.

خرده‌فروشی‌ها می‌توانند کارت‌های هوشمندی برای مشتریان خود منتشر کنند که از آن به عنوان پول الکترونیک استفاده شود. مشتریان می‌توانند با استفاده از حساب بانک الکترونیک خود این پول الکترونیک را تأمین اعتبار کنند و آن را در خرده‌فروشی‌ها خرج کنند. نظیر این پول جدید را که توسط مؤسسات خصوصی منتشر می‌شود می‌توان در بن‌های کادویی خرده‌فروشی‌ها دید. هر چند، هیچ ارتباطی بین این نوع پول جدید و پایه پولی وجود ندارد.

منبع:

<http://www.bis.org/publ/bispep071.pdf>

کاربرد فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی در ارائه خدمات مالی زمینه را برای اشکال جدید پول خصوصی نیز فراهم می‌کند